

вопросам. Использование дискуссии дает возможность студентам получить новую информацию и повысить свою компетентность, проверить собственные идеи и оценить их достоверность, развить коммуникативные качества.

Ключевые слова: научная дискуссия, экология, коммуникативная компетентность, семинарское занятие.

SUMMARY

Boychuk Y., Palchik O., Dekhtiaryova E., Zub E. The scientific discussions and their using in teaching the course of «Fundamentals of ecology» for students of non-environmental specialties.

The paper analyzes the literature sources concerning the use of scientific debate in higher educational institutions, which demonstrates that competently done debate has a great educational value. It teaches to formulate their own utterances to defend their point of view, to respect the opinions of others. The correct organization of educational debate leads to the fact that there are no students who do not work in the classroom, increased cognitive activity and creative independence, the students begin to understand each other better, increasing self-criticism: the students precisely evaluate their capabilities, better control themselves and form communicative skills necessary for life in society.

The available guidelines allow students to develop skills in public speaking, to defend their position on various controversial environmental issues competently, with logical arguments. It is noted that in the course of «Fundamentals of Ecology» educational discussion at the most appropriate seminars on the following topics: «Fundamentals of Theoretical Ecology» and «The applied aspects of ecology» are conducted. The estimated theme of abstract works are relevant to the seminars. Learned knowledge and obtained skills, received ability to operate ecological terms and categories, to identify and analyze the major trends of social and ecological development of society, received ability to formulate and argue their views on ecological issues, significantly increase the understanding of global ecological problems and the related human society towards greening.

The authors has demonstrated that the scientific debate is one of the most active verbal teaching methods aimed at the formation of communicative competence in learning ecology.

Key words: scientific discussion, ecology, communicative competence, seminars.

УДК 371.134

I. А. Бріжата

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

ОЗДОРОВЛЕННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ЗАСОБАМИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В МІЖВУЗІВСЬКОМУ РЕГІОНАЛЬНОМУ ЦЕНТРІ

У статті висвітлено питання застосування технологій оздоровлення молоді в міжвузівському студентському середовищі. Визначено сутність і зміст поняття «здоров'язбереження». З'ясовано відношення поняття «здоровий спосіб життя» до проблеми, що розглядається. Виокремлено основні механізми формування здорового способу життя та визначено складові реалізації означеного процесу. Обґрунтовано доцільність застосування поняття «здоровий спосіб життя» в контексті розгляду проблеми здоров'язбереження. На основі аналізу сучасних наукових досліджень наведено основні підходи до визначення понять «здоров'язбереження» та

«здоров'язбережувальні технології». Обґрунтовано доцільність здоров'язбереження підростаючого покоління. Окреслено перспективи подальших наукових досліджень.

Ключові слова: здоров'язбереження, здоров'язбережувальні технології, здоровий спосіб життя, культура здоров'я, фізкультурно-оздоровча робота.

Постановка проблеми. Економічні труднощі сьогодення, інтенсифікація навчального процесу, стрімке наростання обсягу інформації, гіподинамія, пасивні форми відпочинку, підвищення вимог до якості підготовки молодого спеціаліста, практично повне припинення фінансування профілактичного напрямі в охороні здоров'я призводять до зростання захворюваності, інвалідності, соціальної дезадаптації студентів вищих навчальних закладів (С. М. Іващенко, 2004; О. О. Єжова, 2012; О. В. Давиденко, 2013 та ін.).

Проблема розробки й упровадження культури зміцнення здоров'я, особливо молоді та студентів, належить до першочергових проблем науковців, які займаються формуванням здорового способу життя (Л. П. Сущенко, 2010; Т. Ю. Круцевич, 2011; І. О. Калиниченко, 2012 та ін.). Вивчення практики показує, що переважна більшість сучасних студентів культуру здорового способу життя сприймають досить помірковано, якщо й взагалі не скептично.

У вузи приходить молодь, стан здоров'я якої вже залишає бажати кращого: серед абітурієнтів, які вступають на перший курс, до 90% мають відхилення в стані здоров'я, до 50% – сформовані хронічні захворювання (О. К. Марченко, 2006; Н. В. Москаленко, 2010, О. А. Томенко, 2012).

Одним із пріоритетних завдань розвитку системи вищої освіти є збереження здоров'я студентів. Означене завдання підтверджується законодавчими й нормативно-правовими актами, зокрема Національною доктриною розвитку освіти, Законами України «Про освіту», «Про фізичну культуру і спорт», Комплексною програмою розвитку фізичної культури і спорту України тощо.

У цих умовах стає зрозумілою необхідність розробки сучасної та оптимальної моделі організації здорового способу життя студентів за допомогою якісної організації й управління міжвузівською фізкультурно-оздоровчою роботою та залученням до програм оздоровлення студентів інших учасників цього процесу.

Аналіз актуальних досліджень. Проблема фізичної підготовки студентів, зміцнення їх здоров'я засобами фізичної культури привертає увагу дослідників, які розглядають формування потреби студентів у фізичній підготовці як процес свідомих, безперервних педагогічних дій [2; 3; 4].

Реалізація вимог програми з фізичного виховання студентів не вирішує повною мірою завдання фізичного розвитку й фізичної підготовки

молоді [6]. Студенти першого року навчання ні психологічно, ні фізично не підготовлені до занять фізичною культурою в рамках вимог вузівської програми з фізичного виховання [2; 4]. Особливе значення фізичне виховання набуває для тих студентів, хто у зв'язку з перенесеними захворюваннями не може повною мірою використовувати можливості загальноприйнятої системи фізичного виховання [3; 5].

Оптимальне й постійне фізичне навантаження дає змогу збільшити резерви досягнення ефективності фізичного виховання студентів. Однак більшість оздоровчих програм торкаються якогось одного виду рухової активності й спрямовані на переважний розвиток одного, у кращому випадку, двох фізичних якостей [1].

Проблема оздоровлення студентів значною мірою залежить від умов кафедри, яка забезпечує фізичне виховання студентів у ВНЗ (наявність тренажерного залу, достатньої кількості викладачів і їхнього навантаження), можливості організації здорового способу життя [2; 4].

У доступній нам спеціальній, науково-методичній літературі недостатньо вивчено та проаналізовано організаційні засади спортивно-оздоровчої діяльності студентів в умовах ВНЗ. Зокрема, відсутні моделі організації спортивно-оздоровчої діяльності студентів, не згадується, а також не визначено діяльність студентського самоврядування в процесі оздоровлення молоді.

Мета роботи. Теоретично обґрунтувати й розробити модель функціонування регіонального міжвузівського центру оздоровлення студентів вищих навчальних закладів засобами фізичної культури.

Виклад основного матеріалу. Дослідження проводилися в 2013 році згідно плану дослідницької роботи на базі вищих навчальних закладів Сумської області.

Для вирішення поставлених завдань були використані такі методи дослідження: теоретичний аналіз і узагальнення літературних джерел; вивчення нормативної бази ВНЗ щодо оздоровлення студентів, документації медичних пунктів університетів, нормативної бази Фонду соціального страхування; анкетування й опитування учасників процесу оздоровлення студентів; методи діагностики здоров'я; моделювання; методи математичної статистики. Вивчався контент сайтів університетів, періодичних видань навчальних закладів на предмет виявлення пропаганди здорового способу життя, популяризації спортивних заходів.

Встановлено, що викладачі кафедри, крім навчальних занять, здійснюють: планування, організацію та проведення у виші масових

оздоровчих і спортивних заходів серед студентів; проведення спортивних змагань усередині ВНЗ і керівництво спортивними командами на зовнішніх змаганнях; розвиток у ВНЗ масового туризму, організацію та контроль за проведенням туристичних походів, зльотів; керівництво й контроль за роботою щодо агітації та пропаганди фізичної культури і спорту.

У роботі спортивного клубу у ВНЗ виявлені такі види оздоровчо-спортивної діяльності: залучення студентської молоді, аспірантів, викладачів, співробітників до систематичних занять фізичною культурою і спортом; виховання фізичних і морально-вольових якостей, зміцнення здоров'я і зниження захворюваності, підвищення рівня професійної готовності, соціальної активності всіх учасників колективу університету; організація та проведення масових оздоровчих, фізкультурних і спортивних заходів.

Оскільки завдання кафедри фізичного виховання та спортивного клубу щодо формування здорового способу життя студентів засобами фізичної культури до певної міри збігаються, то й викладачі кафедри та тренери спортивного клубу у своїй діяльності використовують спільні спортивні об'єкти та іншу матеріально-технічну базу, а також відповідають за якість організованого процесу.

Виявлено, що у вищих навчальних закладах Сумського регіону існує суттєвий резерв невикористаного часу завантаження спортивно-оздоровчих і лікувальних споруд, який можна було б задіяти для організації оздоровчо-рекреаційної діяльності зусиллями студентського самоврядування.

Разом із тим, самі студенти скаржаться на те, що для проведення самоорганізованих занять спортивного профілю, спортивних змагань, особливо в зимовий період, їм не дають можливість використовувати спортивні споруди, оскільки вони розписані за розкладом навчально-тренувального процесу.

Вивчення діяльності ВНЗ Сумської області дало можливість визначити кількісні показники організації спортивно-оздоровчої роботи зі студентами в 2013 році.

Виявлено, що формуванню здорового способу життя студентської молоді, а також орієнтації на здоровий спосіб життя, медико-біологічним і психолого-педагогічним основам здорового способу життя, принципам формування здорового способу життя молоді значною мірою приділяється увага на окремих спеціальностях університетів сумських ВНЗ, які дають достатні рекомендації щодо організації цього процесу. Але головне питання для реалізації цих рекомендацій – це наявність відповідних умов.

Ми запропонували проект міжвузівської моделі оздоровлення студентів ВНЗ із використанням власних можливостей університетів

Сумської області, який був прийнятий керівниками вузів і студентським самоврядуванням.

Міжвузівська модель передбачає створення та забезпечення функціонування студентського міжвузівського спортивно-оздоровчого центру (СМСОЦ) для оздоровлення й лікування студентів ВНЗ Сумської області. До складу моделі СМСОЦ входять власні спортивні споруди та лікувально-профілактичні заклади університетів (академії), які можуть у не завантажений час надавати оздоровчі та медичні послуги за рахунок власного кадрового потенціалу.

Керівництво СМСОЦ і диспетчерування його діяльності здійснює уповноважена особа від Сумської обласної студентської ради, один із керівників студентського самоврядування, який на правах делегування повноважень від студентської ради має право звернень із питань діяльності СМСОЦ до адміністрації ВНЗ III–IV рівнів акредитації Сумської області.

Патронат діяльності СМСОЦ забезпечує Рада ректорів ВНЗ III–IV рівнів акредитації Сумської області.

Матеріально-технічне та фінансове забезпечення здійснюється у двох напрямках:

1) за рахунок коштів ВНЗ, які так чи інакше забезпечують діяльність свого об'єкта оздоровлення та сплачують видатки, пов'язані з його утриманням. Але студенти одного з ВНЗ, які не мають можливості у своїх умовах отримати оздоровчі послуги, за умови складання угоди ректорами ВНЗ про взаємообмін користування спортивно-оздоровчими спорудами й лікувально-профілактичними закладами можуть отримувати спортивні, оздоровчі та реабілітаційно-лікувальні послуги в іншому навчальному закладі;

2) якщо оздоровчі послуги пов'язані з діяльністю спортивно-оздоровчих і лікувально-профілактичних закладів ВНЗ, то додаткове фінансування можна отримати за рахунок коштів Фонду соціального страхування й інших соціально-оздоровчих програм, які фінансуються органами місцевого самоврядування, тобто придбати для студентів оздоровчу цільову путівку до студентського санаторію-профілакторію або в спортивно-оздоровчий заклад.

Висновки. 1. Для формування в студентів здорового способу життя засобами фізичної культури заняття в секціях спортивного спрямування експериментальна модель дає можливість зробити доступними для всіх бажаючих займатись обраним видом спорту та сприяти розширенню форм активного дозвілля.

2. Наші дослідження виявили об'єкти, які можуть мати цільову функцію поєднання активного відпочинку й оздоровлення, у т.ч. за рахунок додаткового фінансування та дають можливість задіяти студентське самоврядування щодо організації спортивно-оздоровчої діяльності студентів із використання матеріально-технічної бази вищих навчальних закладів Сумської області.

3. Подальші дослідження будуть спрямовані на оптимізацію процесу оздоровлення студентів ВНЗ із використанням власного фізкультурного й медичного кадрового потенціалу університетів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Брижата І. А. Валеологізація предмету «Біомеханіка» для студентів інституту фізичної культури / І. А. Брижата, В. П. Буйвало // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології: науковий журнал Сумського державного педагогічного університету ім. А. С. Макаренка. – 2013. – 6 (32). – С. 160–165.

2. Бухвал А. Стан здоров'я студентів вищих навчальних закладів / А. Бухвал, О. Самчук / Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : зб. наук. пр. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. – Луцьк : РВВ «Вежа» Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2009. – № 3 (7). – С. 52–55.

3. Єжова О. О. Здоровий спосіб життя : навч. посіб. для учнів проф.-техн. навч. закл. / О. О. Єжова ; АПН України, Ін-т пробл. виховання АПН України. – Суми : Університетська книга, 2010. – 127 с.

4. Зеленюк О. В. Методологічні аспекти визначення оздоровчої ефективності занять фізичним вихованням студентів / О. В. Зеленюк // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2001. – № 27. – С. 70–73.

5. Калиниченко І. О. Динаміка показників стану здоров'я дітей (Сумська область) / І. О. Калиниченко // Україна. Здоров'я нації. – 2009. – № 3 (11). – С. 47–53.

6. Круцевич Т. Ю. Неспеціальна фізкультурна освіта учнівської молоді: концептуальні підходи до розгляду / Т. Ю. Круцевич, О. А. Томенко // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2009. – № 3. – С. 48–51.

РЕЗЮМЕ

Брижата І. А. Оздоровление студенческой молодежи средствами физической культуры в межвузовском региональном центре.

В статье освещены вопросы применения технологий оздоровления в студенческой среде. Определены сущность и содержание понятия «здоровьесбережение». Выяснено отношение понятия «здоровый образ жизни» в контексте проблемы, что рассматривается. Выделены основные механизмы формирования здорового образа жизни и определены составляющие реализации указанного процесса. Обоснована целесообразность применения понятия «культура здоровья» в контексте рассмотрения проблемы здоровьесбережения. На основе анализа современных научных исследований наведены основные подходы к определению понятий «здоровьесбережение» и «здоровьесберегающие технологии». Обоснована целесообразность просветительской работы с родителями учащихся о необходимости здоровьесбережения подрастающего поколения. Определены перспективы дальнейших научных исследований.

Ключевые слова: здоровьесбережение, здоровьесберегающие технологии, здоровый образ жизни, культура здоровья, физкультурно-оздоровительная работа.

SUMMARY

Brizyata I. Improvement of student youth health by means of physical culture in regional interuniversity centre.

The article highlights the issue of application health saving technology. The essence and the meaning of «health saving» is defined. It is shown the ratio of the term «healthy lifestyle» to the issue of the question. The author has determined the basic mechanisms of a healthy lifestyle and the implementation of the components of this process. The appropriateness of the concept of «culture of health» in the context of the problem of health saving is described. Based on the analysis of current research the main approaches to the definition of «health saving» and «health saving technology» are analyzed. Expediency educational work with parents on the need of health saving of younger generation is depicted.

The priority task of the system of physical education is defined. The relevance of the National Doctrine of Education Development, Laws of Ukraine «On Education», «On General Secondary Education», «On Physical Culture and Sports», Comprehensive Program of Physical Education and Sport of Ukraine and others is confirmed.

The actual scientific research on health saving technology in physical education is named. The concept of «technology» is a complex consisting of the planned outcomes assessment tools for adjustment and selection of methods and techniques of teaching. The way of life of a person who consciously selects and reproduces independently in everyday life, a way of life, health, physical development and psycho-emotional state of children of school age are interrelated and, to a large extent is determined by the organization's training and education in educational functional state institutions and adaptation abilities of the pupils.

The basic mechanisms of a healthy lifestyle is to provide individuals, groups of people have a positive impact on community health problems, as a result of formation of a healthy lifestyle is a culture of health. Culture of health is a positive healthy way of life, providing a unity of physical, mental, spiritual and social development of the individual. The health saving technology is a process of learning and education. The health saving technology is aimed at not only the development of students' skills, healthy lifestyles, but also the creation of educational institution necessary conditions for preserving the health of the younger generation and nurturing their own personal responsibility.

The article is an attempt to summarize the current scientific views on the problem of determining the nature and content of health saving technology in school physical education. The perspectives consider the determination of the risk of sports activities both social and educational problems of physical culture.

Key words: *health saving, health saving technology, healthy lifestyles, health culture, physical and recreation activities, formation of health saving technology, health-educational process.*